

9.11.2021

Asia: Nurmien satotason määrittely hanhivahinkojen korvaamisessa

Luonnonvarakeskuksen asiantuntijalausunto Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen tietopyyntöön (Mika Pirinen lajivahinkokoordinaattori, Pohjois-Karjalan ELY-keskus)

Lausunto

1 Johdanto

Hanhiet aiheuttavat merkittäviä vahinkoja maataloudelle. Vahingot keskittyvät voimakkaasti Pohjois-Karjalaan ja koskettavat etenkin kotieläintaloutta tuhoutuneiden nurmien vuoksi. Nurmien satotasosta on kuitenkin epäselvyyttä, mikä osaltaan vaikuttaa myös hanhivahinkojen korvaustasoihin viljelijöille.

2 Lausunto

Hanhituhojen korvauksissa käytettävä nurmien satotaso perustuu Luonnonvarakeskuksen tilastoon nurmien keskisadoista. Korvaussatotasona ELY:ssä käytetään 14 200 kg/ha. Korvaussatotasoa pidetään yleisesti liian alhaisena. On esitetty arvioita, joiden mukaan satotilaston keskisadossa on mukana nurmia, jotka pidetään kyllä viljelykunnossa, mutta joilta ei lähtökohtaisesti edes tavoitella normaaleja satotasoa. Nurmiä viljellään yleisesti myös kesannointi- ja maanparannustarkoituksissa, sillä sadon korjausvelvollisuutta esimerkiksi tukijärjestelmän ehtona ei nykyisessä maatalouspolitiikassa edellytetä.

Selvitimme Luonnonvarakeskuksen satotilastoa tuotantosuunnittain vuosilta 2015–2020 ja voimme todeta, että on olemassa perusteet korkeampaan korvaussatotasoon, etenkin tavanomaiseen lypsykarja- ja naudanlihantuotantoon erikoistuneilla tiloilla, jotka tavoittelevat hyvää satotasoa. Näillä tiloilla on päästy vuosina 2015–2020 keskimäärin 17 200 kg hehtaarisatoihin. Luomutuotannossa tilastoidut satotasot ovat olleet matalampia kuin tavanomaisessa tuotannossa. Satoa on kertynyt vuosina 2015–2020 keskimäärin 11 700 kg/ha.

On huomattava, että tilastoidut satotasot saattavat olla kauttaaltaan liian alhaisia todellisiin aktiivisten tilojen saavutettuihin satotasoihin nähden, koska nurmisatojen määrän arviointi on tilastolla haastavaa. Selvitimme säilörehun satotasoa kolmelta Pohjois-Karjalassa olevalta lypsykarjatilalta, joilla sato on punnittu, jolloin sadon määrään liittyvä mahdollinen arviointivirhe on poistettu. Satomittaukset on tehty vuosina 2017–2018. Satotasot ovat olleet tiloilla selvästi tilastoituja satotasoa ja korvaussatotasoa korkeampia, sekä tavanomaisessa että luomutuotannossa. Satotasoksi muodostui keskimäärin 19 500 kg/ha yhdellä tavanomaisella tilalla ja luomutilalla. Toisella luomutilalla satotasoksi muodostui keskimäärin 16 300 kg/ha. Mittaukset osoittavat myös, että luomutuotannossa on mahdollista saavuttaa tavanomaisen tuotannon satotaso säilörehulla.

Korvaussatotasojen lisäksi pitäisi kiinnittää huomiota myös hintaan, jolla satomenetyksiä korvataan viljelijöille. Hinta on tällä hetkellä vakioitu 0,04 € per säilörehukilo tuotantotavasta riippumatta. Todellisuudessa säilörehun tuotantokustannukset kuitenkin eroavat tuotantotapojen välillä (tavanomainen ja

9.11.2021

luomu) sekä vaihtelevat vuosien välillä, riippuen sääoloista ja panosten hinnoista.

Jos tämä vaihtelu halutaan huomioida, yksi keino on sitoa korvaus esimerkiksi rehuohran energiakorjattuun hintaan (ns. vaihtoehtoiskustannusperiaatteen kautta), jotta korvaushintaan välittyisi markkinahintojen muutos vuosittain tai pidemmällä ajalla, esimerkiksi 3–5 vuoden keskiarvona. Esimerkiksi viimeisen vuoden aikana rehuohran hinta on noussut merkittävästi (noin 20 %, 33 €/tonni), mutta hanhituhojen korvaushinta on ennallaan.

Viljan tilastoituun markkinahintaan sidottu korvaustaso mahdollistaisi myös luomutuotantotavan huomioimisen korvaustasoissa erikseen tavanomaisen tuotannon rinnalla. Luonnonvarakeskus on tänä vuonna aloittanut luomuhintatilaston tuottamisen, jota on mahdollista hyödyntää korvaustason määrittelyssä vuoden 2022 alkupuoliskolla.

Lausunnon valmistelijat:

Tutkija Timo Karhula

Erikoistutkija Olli Niskanen

Luonnonvarakeskus